

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕТНОПСИХОЛОГІЯ»
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ 4 КУРСУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПСИХОЛОГІЯ»
ПРОФЕСОР ВОРОБІЙОВ А.М.

Кінець ХХ і початок ХХІ століття, поруч з багатьма загальнолюдськими проблемами, висуває і проблему співжиття, співіснування людей різних етносів, націй, народностей.

Культурно-історична своєрідність етносів складається історично, зусиллями багатьох поколінь, тому істинна природа соціально-психологічної консолідації таких спільностей може бути зрозумілою тільки через історико-психологічний, етнографічний, культурологічний аналіз. Представники етнічних груп пов'язані між собою не тільки територіальне, економічними законами життя суспільства, функціонально та емоційно, але й подібністю умов та способу життя, переживань, інтересів та цінностей.

Вивчення “Етнопсихології” обумовлене її виключно важливим місцем у системі висвітлення кола проблем етнопсихологічного характеру. Етнопсихологія має глибинні джерела та базується на підґрунті народної культури, мови, традицій, звичаїв тощо.

Вивчення етнопсихології дає змогу зрозуміти закони існування націй, основні напрямки культурного, національного відродження, причини виникнення міжнаціональних конфліктів та багато інших питань

Метою вивчення курсу є: формування системи знань спеціалістів освітньої галузі із етнопсихологічних проблем, зародження етнопсихологічних ідей, особливості функціонування етнічної психіки мас і включає в себе висвітлення особливостей етно-історичного характеру, психокультурного укладів та норм життя українського етносу, інших народів, їхніх психоетнічних та соціо-побутових орієнтацій, а також усталених традицій, звичаїв, культури, побуту, дослідження етнічних та релігійних общин, проведення комплексного аналізу етнопсихічних структур та процесів.

Студент повинен знати:

- провідні поняття з курсу "Етнопсихологія";
- етнічні основи української спільності;
- історико-культурологічний та соціальний аспекти формування української нації
- особливості психокультурного та психоетичного життя етносів, народів;
- об'єктивний духовно-культурний феномен етнічної психології в якостях соціально-психологічних настроїв етно-історичного характеру, психокультурних укладів та норм життя етносів, народів, їхніх психоетнічних та соціо-побутових орієнтацій, а також звичаїв та традицій психоспецифічної забарвленості.

Студент повинен вміти:

1. визначати ті чи інші явища етнопсихології;
2. структурувати за суттєвими ознаками тип, вид, форму, статусу та динаміку етнічної спільності;
3. використовувати знання етнопсихології для формування національної самосвідомості дітей, школярів, молоді в процесі майбутньої педагогічної діяльності;
4. брати участь в заходах, спрямованих на національне виховання, в студентські роки, під час навчання у вузі
5. застосовувати систему етнопсихологічних знань в практиці національного виховання та формування особистості на засадах, які склалися в етногенезі українців.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Опрацювати та проаналізувати матеріали з курсу, винесені на дистанційне навчання. (За студентом залишається право вибору підручника чи електронного джерела з даної теми (див. список літератури).
2. Підготувати конспект з розглядом структури та визначенням основних понять теми.
3. У письмовому вигляді скласти структурно-логічну схему до кожної теми лекційного заняття.
4. Письмово підготувати 10 запитань до кожної теми лекційного заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Антонович В.Б. Три національні типи народні // Антонович В.Б. Моя сповідь. Вибр. істор. та публіц. твори. – К. 1995.

2. Бойко Ю. Шлях нації. – К., 1992.
3. Братко-Кулинський О. Феномен України. – К., 1996.
4. Бромлей Ю.В. Этнос и этнография. – М., 1973.
5. Бромлей Ю.В. Этносоциальные процессы: теория, история, современность. – М., 1987.
6. Булашов Г.О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К., 1992.
7. Васильович Г. Об'єктивні і суб'єктивні ознаки нації. – Торонто, 1990.
8. Воропай О. Звичаї нашого народу. – К., 1993.
9. Вундт В. Проблемы психологии народов. – М., 1989.
10. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть? – К., 1991.
11. Гумилёв Л.Н. География этноса в исторический период. – Л., 1990.
12. Джандильдин Н.Д. Природа национальной психологии. – Алма-Ата., 1971.
13. Драгоманов М.П. Вибране. – К., 1991.
14. Енциклопедія українознавства. – Т.1-3, Канада. 1999.
15. Етнонаціональний розвиток в Україні. – К., 1993.
16. Этнос і соціум. – К., 1993.
17. Эстетика и поэтика. – М., 1979.
18. Этническая психология (этнические процессы и образ жизни людей). – М., 1984.
19. Этнические стереотипы поведения. // Сборник статей под ред. Байбурина А.К. – Л., 1985.
20. Этнография детства. Традиционные формы воспитания детей. – М., 1992.
21. Этнография детства. Традиционные формы воспитания детей у народов Восточной и Юго-Восточной Азии. – М., 1983.
22. Этнография детства. Традиционные формы воспитания детей у народов Передней и Юго-Восточной Азии. – М., 1983.
23. Кон И.С. К проблеме национального характера. // История и психология. – М., 1971.
24. Кон И.С. Ребёнок и общество: историко-этнографическая перспектива. – М., 1988.
25. Кон И.С. Этнография детства: историографический очерк.// Этнографический очерк.// Этнография детства. – М., 1983.
26. Королев С.И. Вопросы этнопсихологии в работах зарубежных авторов. – М., 1970.
27. Коул М. Культурные механизмы развития. // Вопросы психологии. – 1995. – № 3.
28. Крысько В.Г., Деркач А.А. Этнопсихология. Теория и методология. – Ч. 1,2. – М., 1992.
29. Кульчицький О. Світовідчуття українців. // Українська душа. – К., 1992.
30. Кульчицький О. Український персоналізм: філософська і етнопсихологічна синтеза. – Мюнхен-Париж., 1985.
31. Куєвда В. Т. Міфологічні уявлення як провідні психологічні чинники української етнокультурної моделі / В. Т. Куєвда // Джерела формування та історія утвердження предметної галузі української психології : монографія / [авт. С. В. Бондар, О. Т. Губко, В. Т. Куєвда та ін.]. – К. : Пед. думка, 2008. – С. 37-85.
32. Кукушкин В. С. Этнические различия и национальный менталитет / В. С. Кукушкин, Л. Д. Столяренко // Этнопедагогика и этнопсихология / В. С. Кукушкин, Л. Д. Столяренко. – Ростов н/Д. : Феникс, 2000. – С. 91-240.
33. Макарчик С.А. Український етнос (виникнення та історія розвитку). – К., 1991.
34. Мала енциклопедія етнодержавства. – К., 1996.
35. Меланюк Е. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
36. Мид. М. Культура и мир детства. Избр. произведения. – М., 1988.
37. Національне виховання: Концепція. Освіта., 1994.
38. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу (“ескіз української міфології”). – К., 1992.
39. Николаева О.П. Исследования этнопсихологических различий морально-правовых суждений. // Вопросы психологии. – 1995. – № 4.
40. Павленко В.Н., Таглин С.А. Введение в этническую психологию: Учебн. пособие. – Харьков, 1992.
41. Петренко В.П., Алиева Л.А. Исследования этнических стереотипов с использованием методики «множественных идентификаций».// Психол. журнал. – 1987. – № 6.
42. Петров В.П. Етногенез слов'ян. – К., 1992.
43. Петров В.П. Походження українського народу. – К., 1992.
44. Пірен М.І. Основи етнопсихології. – К., 1998.
45. Пономарьов А. Українська етнографія: курс лекцій. – К., 1999.
46. Потебня А.А. Язык и народность.
47. Романець В.А. Психологія народів та її елементи. Історія психології ХІХ – початку ХХ століття. – К., 1995.

48. Смолій В.А., Гурій О.Л. Як і коли почала формуватись українська нація. – 1991.
49. Стельмахович М. Народна педагогіка. – К., 1985.
50. Стефаненко Т.Г. Етнопсихологія. – М., 1999.
51. Солдатова Т.У. О методических проблемах этнопсихологического исследования.// Психол. журнал. – 1992. – № 4.
52. Сухарев А.В. Этнофункциональный подход к проблеме психопрофилактики и воспитания.// Вопросы психологии.– 1996. – № 4.
53. Українська душа. – К., 1992.
54. Шлемкевич М. Загублена українська людина. – К, 1992.
55. Шпет Г.Г. Введение в этническую психологию.// Шпет Г.Г. Сочинения. – М., 1989. – С. 475-575.
56. Юнг В. Архетип и символ. – М., 1995.
55. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології. – Мюнхен., 1933.

Додаткова література

1. Агеева Р А. Страны и народы: Происхождение названий. - М, 1990.
2. Андреева Г М. Социальная психология –М.: Изд-во МГУ, 1988.
3. Вержбицкая А. Язык. Культура. Познание. -М., 1997. -С. 33-88.
4. Выготский Л.С собрание сочинений. - М, 1982.
5. Вяткин Б.А, Хотинец В Ю Этническое самосознание как фактор развития индивидуальности // Психоп. журн. - 1995. - №1. - Т. 17. - С. 69-75.
6. Герднер И Г. Идеи к философии истории человечества. - М. Наука, 1977.
7. Гнатенга П.И., Кострюкова Л О. Национальная психология: анализ проблем и противоречий. - К., 1990.
8. Гнатенко П И Национальный характер. Монография - Днепропетровск,1992.
9. Гнатенко П.И, Кострюкова Л.О Национальная психология: анатомия проблем и противоречий. - К., 1990
10. Грушевский М.С. Очерк истории украинского народа. - К.: Либидь, 1990. - 396с
11. Грушевський М.С Очерк истории украинского народа. - К.: Либидь, 1990. -196с
12. Гумилев Л Н Этносфера: История людей и история природы. - М. 1993.
13. Гурвич И С. Некоторые проблемы этнического развития народов СССР/ Сов Этнография - 1967. - №5
14. Донцов А.И., Стефаненко Т.Г., Уталиева Ж.Т Язык как фактор этнической идентичности // Вопросы психологии - 1997. - №4. - С. 75-86
15. Духовная культура и этническое самосознание наций. - М., 1990. - Вып. I. - С. 12-38.
16. Козлов В.И. Динамика численности народов: методологические исследования и основные факторы. - М., 1969.
17. Кон И.С. Национальные особенности психологии людей// Социальная психология. -М, 1975.
18. Королев С И. Вопросы этнопсихологии в работах зарубежных авторов. - М.,1979
19. Кульчицкий А. Мировосприятие украинца/Украинская душа. - К, 1992.
20. Лозова О. М. Картина й модель етнічного світу / О. М. Лозова // Методологія психосемантичних досліджень етносу: монографія / О. М. Лозова. – К. : Слово, 2011. – С. 25-39.
21. Лебон Г. Психология толп. – М.: Ин-т психологии РАН, 1998
22. Леонтьев А А. Психология общения. - М., 1997. - С. 213-227.
23. Майерс Д. Социальная психология. - СПб., 1997. - С. 249-255
24. МайерсД. Социальная психология.-СПб., 1997.
25. Павленко В.Н. Факторы этногенеза" Учеб. Пособие -Харьков 1993
26. Педагогические идеи Г Сковороды/ Под ред. А.Дзевекина. - К, 1972.
27. Пирен М И. Основы этнопсихологии: Учеб. Пособие. - К, 1997.
28. Поршнев Б.Ф. Противопоставление как компонент этнического самосознания -М., 1973.
29. Современная зарубежная этнопсихология. - М. 1979
30. Социальная психология и общественная практика. -М., 1983.
31. Токарев С Проблемы этнических общностей// Вопр. Философии. - 1964. -№11.
32. Хрущ О. Почуття людської ментальності // Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості: Тези доповідей та матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. — К.; Луцьк, 1994.

33. Чижевский Д Нариси з історії філософії України -К, 1983.
34. Шкляр Л. Е. Этнос. Культура. Личность. — К.: Наук. думка, 1992.\Бороноев А.О, Павленко В.Н. Этническая психология -СПб., 1994.
35. Шпет Г.Г. Введение в этническую психологию. - СПб, 1996.
36. Шульендин Л П. Национальная психология структура, сущность, социальная роль. - Горький, 1986.

Інформаційні ресурси:

http://imanbooks.com/book_483_page_2

<http://zavantag.com/docs/2051/index-26111.html>

<http://www.alleng.ru/d/psy/psy156.htm>

<http://www.koob.ru/stefanenko/yetnopsihologiya>

<http://lib.znate.ru/docs/index-217959.html>

http://mirknig.com/knigi/nauka_ucheba/1181172786-yetnopsixologiya.html

http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpgvzdia/2012_51/pdf/visnyk_51_142.pdf